

1. Державний стандарт початкової освіти. URL: [http://dano.dp.ua/attachments/article/303/Державний стандарт початкової освіти.pdf](http://dano.dp.ua/attachments/article/303/Державний_стандарт_початкової_освіти.pdf).
2. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>
3. Онищенко І. В. Сучасні підходи до використання інформаційно-комунікаційних технологій у професійній підготовці майбутніх учителів початкових класів / І. В. Онищенко. *Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Серія: «Психолого-педагогічні науки»*. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2012. С. 117–122.

УК8 УДК 811

Боруцька Л. С.

методист відділу методики навчальних предметів
та професійного розвитку педагогів ТОКІППО

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧИТЕЛЯ-СЛОВЕСНИКА У СВІТЛІ КОНЦЕПЦІЇ «НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ»

Три шляхи ведуть нас до знань: шлях роздуму – це шлях найбагродніший, шлях наслідування – це шлях найлегший і шлях досвіду – це шлях найгіркіший.

Конфуцій

Хто думав про науку, той любить її, а хто її любить, той ніколи не перестане учитись.

Григорій Сковорода

Інноваційна діяльність педагогів стає на сьогоднішній день основним напрямом реалізації модернізаційних реформ в освіті. Вимоги, висунуті до вчителів відповідно до стандартів професійно-педагогічної освіти, містять інноваційні компоненти на основі компетентнісно-орієнтованого підходу. Сучасний учитель повинен уміти сам і навчити учнів творчо опановувати знання, застосовувати їх у конкретних навчальних і життєвих ситуаціях, критично осмислювати здобуту інформацію, володіти вміннями й навичками саморозвитку, самоаналізу, самоконтролю та самооцінки. Учитель має оволодіти всіма складовими професійної компетентності, способами мотивації діяльності, навичками формування необхідних компетенцій для здійснення професійного самовдосконалення на засадах компетентнісного підходу.

У сучасних умовах тільки активна життєва позиція, підвищення професійної майстерності допомагає педагогу забезпечити одне з найголовніших прав учнів – право на якісну освіту.

Тому одним із основних напрямків роботи в школі є розвиток професійної компетентності вчителя, який здатний вміло організувати діяльність учнів, передати їм певну базу знань щодо оволодіння певними компетентностями. Бути компетентним означає бути здатним мобілізувати в певній ситуації отримані знання й досвід. Але фахова компетентність учителя потребує постійного розвитку й удосконалення. Проблема підвищення професійної компетентності педагогічних кадрів розглядається в різних аспектах у працях Ю. К. Бабанського, С. Я. Батищева, В. І. Бондаря, О. Н. Владиславлева, Ю. З. Гільбуха, С. У. Гончаренка, М. І. Дробнохода, С. Б. Єлканова, В. І. Лозової та інших.

Звернемо увагу на підходи до визначення професійної компетентності. У тлумачному словнику С. І. Ожегова **компетентність** визначається як «характеристика знаючого, обізнаного, авторитетного в якійсь галузі фахівця». На думку В. Н. Веденського, професійна компетентність педагога не зводиться до набору знань, умінь, а визначає необхідність і ефективність їх застосування в реальній освітній практиці.

Розуміння професійної компетентності як «єдності теоретичної і практичної готовності до здійснення педагогічної діяльності» можна знайти в працях Бориса Семеновича Гершунського.

Незважаючи на таку неоднозначність представлених підходів, фахово компетентним можна назвати вчителя, який на досить високому рівні здійснює педагогічну діяльність, педагогічне спілкування, досягає стабільно високих результатів у навчанні та вихованні учнів.

Розвиток фахової компетентності – це розвиток творчої індивідуальності, формування сприйнятливості до педагогічних інновацій, здібностей адаптуватися до змін у педагогічному середовищі.

Визначаємо ряд пріоритетних напрямів з цього питання, одним з яких є вдосконалення педагогічної майстерності освітян області. Нова школа вимагає сьогодні нового вчителя. Сучасному педагогу стає необхідним постійно підвищувати рівень своїх професійних компетентностей: предметної, методичної, комунікативної, інформаційної, загальнокультурної, правової.

Виходячи із сучасних вимог, які стоять перед учителем, розглядаємо такі основні форми розвитку його професійної компетентності:

- робота в методичних об'єднаннях, творчих групах (конкурс методичних об'єднань, конкурс-огляд кабінетів);
- інноваційна діяльність педагога;
- участь у конкурсах професійної майстерності (конкурси «Учитель року», «На хвилі сучасності» (всеукраїнський проект «Філологічний Олімп»), майстер-класи (підготовка до олімпіад), форумах, фестивалях, флешмобах, методичних подіумах, методичних студіях);
- узагальнення і поширення власного педагогічного досвіду;
- атестація вчителів, підвищення кваліфікації;
- робота з педагогами в міжкурсовий і міжатестаційний періоди.

Курси підвищення кваліфікації різних форм та тематичної спрямованості.

Так, одним із шляхів розвитку професійної компетентності педагога є його участь у конкурсах професійної майстерності. Вважається, що активність участі педагогів у конкурсах не висока, і причина – це відсутність внутрішньої мотивації, завантаженості педагогів.

Звернімо увагу, що однією з провідних форм підвищення рівня професійної майстерності є вивчення досвіду колег, представлення свого власного досвіду.

Учителі області активно беруть участь у різних конференціях, семінарах, круглих столах, майстер-класах, практикумах, всеукраїнському проекті «Філологічний Олімп». Так вони не тільки поширюють свій педагогічний досвід на різних рівнях, а й беруть участь у створенні інноваційного простору, що об'єднує їх за близькими педагогічними проблемами.

Але жоден із перерахованих шляхів не буде ефективним, якщо учитель сам не усвідомить, що потрібно підвищувати власну фахову компетентність. Звідси випливає необхідність у мотивації і створенні сприятливих умов для педагогічного зростання. Потрібно забезпечити такі умови, в яких педагог самостійно усвідомить необхідність підвищувати рівень власних професійних якостей. Аналіз власного педагогічного досвіду активізує професійний саморозвиток педагога, внаслідок чого розвиваються навички дослідницької діяльності, які потім інтегруються в педагогічну діяльність.

Розвиток професійної компетентності – це динамічний процес засвоєння і модернізації професійного досвіду, що веде до розвитку індивідуальних професійних якостей, накопичення професійного досвіду, що передбачає безперервний розвиток і самовдосконалення.

Формування професійної компетентності відбувається циклічно, тому в процесі педагогічної діяльності вчителю необхідно постійно підвищувати свій фаховий рівень, проходячи етапи розвитку, які повторюються, але вже в новій якості.

Крім того, процес саморозвитку обумовлений біологічно і пов'язаний він із соціалізацією й індивідуалізацією особистості, яка свідомо організовує власне життя, а значить, і власний розвиток. Процес формування професійної компетентності так само залежить від середовища, тому саме середовище має стимулювати професійний саморозвиток.

Професія вчителя – це щоденне навчання. І зрозуміло, якщо є бажання навчатися, то вчитель постійно буде працювати над підвищенням рівня своєї професійної компетентності, щоб у результаті досягти вершин педагогічної майстерності і стати справжнім творчим майстром своєї справи. Метою методичної роботи є забезпечення професійної підготовки учителів до реалізації Концепції Нової української школи через створення системи неперервного професійного розвитку кожного педагога. І щоб це відбулося, потрібно не забувати слова К. Д. Ушинського: «У справі навчання і виховання, у всіх шкільних справах нічого не можна поліпшити, оминаючи голову вчителя. Вчитель живе доти, поки він вчиться. Як тільки він перестає вчитися, у ньому помирає вчитель».

Професія вчителя – це щоденне навчання. І зрозуміло, якщо є бажання навчатися, то вчитель постійно буде працювати над підвищенням рівня своєї професійної компетентності, щоб у результаті досягти вершин педагогічної майстерності і стати справжнім творчим майстром своєї справи.

Література

1. Бужикова Р. Нові пріоритети розвитку сучасної освіти / Р. Бужикова. *Вища освіта України*. 2006. № 3.
2. Белкин А. С. Компетентность. Профессионализм. Мастерство / А. С. Белкин. Челябинск: ОАО Южноуральское книжное издательство, 2004. 176 с.
3. Ефремова Н. Ф. Подходы к оцениванию компетенций в образовании: учебное пособие / Н. Ф. Ефремова. М.: ИЦПКПС, 2010. 228 с.
4. Зимняя Н. А. Ключевые компетенции – новая парадигма результата образования / Н. М. Зимняя. *Высшее образование сегодня*. 2003. № 5. С. 34–42.
5. Загвязинський В. І. Деякі нетрадиційні погляди на творчість. *Обдарована дитина*. 2006. № 5. С.40–43.
6. Життєва компетентність особистості / за ред. Л. В. Сохань та ін. К., 2003.
7. Матеріали з Вікіпедії – вільної енциклопедії. URL: <http://uk.wikipedia.org/wiki>
8. Макаренко А. С. Твори в 7-ми т. Т. 5.К.: Рад. шк., 1953–55. С. 162.
9. Роменець В. А. Психологія творчості: Навчальний посібник. 2-ге вид., доп. К.: Либідь, 2001. 288 с.
10. Рубинштейн С. Л. Проблемы способностей и вопросы психологической теории. *Вопросы психологии*. 1960, № 3. С. 3–15.
11. Хуторский А. В. Ключевые компетенции как компонент личностно ориентированной парадигмы образования / А. В. Хуторский. *Народное образование*. 2003. № 2. С.58–64.
12. ЮНЕСКО: глобальний дефіцит учителів у всьому світі. URL: <http://pon.org.ua/international/4338-yuneskoglobalnij-deficit-vchiteliv-v-usomu.html>

УДК 371

Брик Р. С.

кандидат педагогічних наук, доцент,
в. о. завідувача кафедри менеджменту і
методології освіти ТОКІППО
brik.r65 @ukr.net

ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ УЧИТЕЛЯ ЯК СКЛАДОВА ВНУТРІШНЬОЇ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Актуальність обраної теми обумовлена високим рівнем суспільних вимог до педагогічної діяльності педагогічних працівників закладів освіти. Успіх інноваційних змін в освіті насамперед залежить від учителя, його творчого потенціалу, готовності до безперервної самоосвіти, здібності до гнучкого соціально-педагогічного мислення, гуманістичної спрямованості особистості. Важливу роль у забезпеченні позитивних змін у системі освіти має вирішити удосконалення професійної компетентності педагогічних працівників.